

Prostorske skupnosti so družb. urejene&org. enote, znotraj katerih smo ljudje opredeljeni s pripadnostjo prostoru&večezanostjo na prostor. So tudi družb.skupine, ki združujejo ljudi, ki pripadajo določnemu prostoru&so nanj navezani. Ljudje se vanje povezujejo zaradi zadovoljevanja potreb&izvajanja različnih dejavnosti. Posameznik se poistovesti s prostorskim&ljudmi med katerimi živi, zato imajo pomembno vlogo pri oblikovanju človek. identitete. Vsako prostorsko povezovanje vključuje politične, gospodarske, socialne procese&dejavnosti. **Pomen prostora za posameznika&družb. skupino:** prostor, ki ga naseli določ.skupina,postane 'lastina' strogo zamejena&ločena od drugih. Ozemlje je živl.prostor, s katerim se skupina poistoveti, ga preoblikuje&se vanj čustveno naveže&dob čustv.vrednost &simbolne pomena. Še posebej pomen imata naravno okolje&prostor za prvobitne skupnosti(domorodci),pri katerih je ozemlje,na katerem bivajo,temeljini vir združevanja&oblikovanja identitete. **Prostorski simboli:** ljudje so večinoma navezani na svoj dom,domači kraj, pokrajino, domovino.Ti občutki se velikokrat ohranijo tudi v primerih,ko ljudje zapustijo dom,od domovino. Značilni simboli slovenstva so tako Triglav,Jadrano,Blejsko jezero,lipa,kozolec. Raba prostora.simbolov zadovoljuje potrebo po živl.orientaciji& osredstvenju,pa tudi potrebe po domačnosti,pripadnosti&varnosti,ki so za moder.človeka v glob.civilizaciji čedalje pomembnejše. **Pomen in vloga globalizacije:** svet je v zadnjih 2h stoletjih doživel veliko&člumbne spremembe,še posebej v obdobju po 2.svet.vojni. Veliko&intenzivnost stikov med narodi&državami sta se zelo povečala.Vsi deli sveta so med seboj povezani&odvisni drug od drugega velikoj kolj kot v preteklosti. Svet je postal prava 'globalna vas',še posebej pod vplivom hitrega razvoja inform. -komun. Tehnologije v zadnjih desetletjih.Sociolog **Immanuel Wallerstein** v svoji teoriji svet.sistema poudarja pomen ekonomije,natančneje kapital.gospodarstva: Posamezni narodi&države,čprav so polit.samostojni,so se prisiljeni vključevati v svet.delitev dela, trgovine&gospod. Svet.ekonomija se ne ozira na rase,kulturne ,verske,polit.posebnosti,niti na stopnjo razvitenosti držav&skupnosti. Danes stopamo v pomembno obdobje,ko bi treba oblikovati nove polit.,gosp.kult.&druge strukture,saj so stare izčrpane svoje možnosti za premagovanje problemov posameznika&družb.(ekološko, problemi, prepad med razv.&nerazv.državami,rasizem,medetnični konflikti). **Posledice globalizacije:** zaradi nje smo ljudje po eni strani čedalje bolj povezani,različne meje so vedno manj pomembne, komun.-inf.tehnologija pa omogoča vključenost v svet.dogajanja s katerekoli lokacije.**Po drugi strani** pa smo priča težnjam po vse večji diferenciaciji&osamosvajanju manjših enot&skupnosti&poudarjanju posebnosti&različnosti v glob.svetu. **Amerikanizacija:** razširjanje amer.kult.vrednot,jezika,načina živl.,McDonald's, Coca-Cola, rač.tehnologija,filmska industrija. **Kriteriji razvrščanja prost. skupnosti: velikost** (regionalne,nacionalne, mednarodne , globalna), **število&porazdelitev** (preb.(gostota naseljenosti),način živl.,gleda na dejavnosti(mnogovrstnost dejavnosti,specializirane potrebe),**kroneološki kriterij** (tradicionalne-vaške,moderne-mestne ,postmoderne-vas&mesto). **Lokalne skupnosti:** so najmanjše,najbližje skupnosti, v katerih ljudje izvajajo večino vsakodnevnih dejavnosti &zadovoljujejo temeljne potrebe; urejajo prostor ,zadovoljujejo skupne potrebe(igrišča,šola,zdr.dom, trgovine,...),se upravno-politično organizirajo,razvijajo občutek pripadnosti. **Regionalne skupn.:** so manjša območja v državi,lahko združujejo tudi določ.dele razl.držav.Nastale so pod vplivom razl.dejavnikov,tauto poznamo: **naravne**(podnebje,vegetacija,geografski vplivi),**zgodovinski**(posledica vedne razdelitve Evrope), **gospodarske**(gosp. povezanost& odvisnost), **urbane**(središče=mesto,okrog se širijo naselja),**upravno administrativne**(država se zaradi lažjega upravljanja razdeli na oblike,okraje,dežele). Koncept regionalizacije je delitev dol.ozemlja na upr.-politične enote na podlagi zgodov.regij. Razion.samostojnost preprečuje konflikte v državi,ki nastanejo zaradi etnič.&kult.posebnosti. Danes želijo regije imeti večji vpliv v državi,ker ima vsaka regija svoje posebnosti,ki jih želi sama razvijati.Če je država preveč centralizirana,pride do neenakomernega gosp.razvoja,ker so v ospredju interesi središča države. **Nacionalne skupnosti:** nastopajo kot nacion.ali večnacion.države. Nacion.prost.skupnosti ali države imajo svoje ozemlje z natančno mednarodno priznanimi mejami& prebivalstvo,nad katerim je vzpostavljena država oblast.Danes države del suverenosti in razl.razlogov prenaša na med.skupnosti,istočasno pa narašča pomen regionalnih skupn.,kjer v manjših skupnostih ljudje ponovno iščejo varnost. **Mednarodne skupnosti:** so oblika povezovanja držav& narodov zaradi polit.,gosp.&varnost.interesov. Tako nastajajo gosp.zveze držav(EU)&vojtaške zveze(NATO). **EU:** nastala je iz Evr.gosp.skupnosti,ki je v 60.letih zdruжела IT,FR,NEM&dežele Beneluxa,v naslednjem desetletju se priključijo VB,DAN,IRSKA,v 80.letih še ŠVED,NOR&Avstrija. Nastala je iz gosp.razvojenj,saj sta se Jap.&ZDA po vojni hitreje razvijali, evr.države pa so ugotovile da jim bodo ostale konkurenca,če se bodo povezale. Znotraj EU velja prost pretok ljudi,kapitala,storitev; konkurenca omogoča večjo produktivnost,pomuja boljšo kakovost&hitr.gosp.razvoj. **Svetovne globalne skupnosti:** naj bi bila najširša skupnost,ki povezuje celotno človeštvo. Na globalni ravni odpravljamo probleme,ki pestijo vse ljudi(npr.ekol.problemi,ki se ne tičejo kakih državnih mej&jih je nujno reševati kot planetarne probleme-segregacije ozračja,večanje ozonske luknje).Tudi omogočajo komun.-inf.sredstva,vendar nimajo vsi deli sveta enakih možnosti glede tega(ZDA-va vsi svoy rač.,Afrika-niti elektrike nimajo). **Značilnosti družb.življenj v prstičiskih skupnosti:** večja soodvisnost od ljudi&naravnega okolja,nizja stopnja delitve dela,večji pomen primarnih družb.skupin,omejena

družb.&prost.mobilitnost,značaj primarne družb.skupine,maloštevilnost ljudi na velikem območju,večji pomen tradic.običajev,navad,religije.**Spremembe podedelanih skupin v indust.dobi:** geg s podedelja&depopulacija,prodajali&kučevanje kult.Naravne dediščine,mehaniz.&vatomatiz.kmetjstva&uporaba agrokemije,umreževanje izvorne kult.krajine&opuščanje podež.arhitekture,prenos industrije na podeželje. **Pomen funkcije podeželja:** pridobivanje hrane,gozdarstvo&črpanje surovin, turizem&rekreacija,narav.&kult.področje. **Deagrarizacija:** je spreminjanje,preoblikovanje,predacije podež.skupnosti,ki so posledice indust.revolucije. **Spremembe podeželja Danes:** vaške skupn.se preobražajo iz zaprtih tradic.v moderne gospod.člunkovite enote,pri tem ima pomembno vlogo mehaniz.kmetjstva,premetne povezave,množični medij&razvoj turizma.Krhaljo se notranje več vaskih skupn.,podeželje se povezuje z mestom. **Značilnosti družb.življenja v mestih:** zadovoljevanje potreb znotraj ustanov&organiz.,veliko ljudi na majhnem prostoru,anonimnost osamljenosti odtujenost posameznika,zapletena organiz. &diferenč.družb.živl.,visoka delitev dela,neosebni formalni prehodi odnos,izrazita delitev na javno&privatno sfero živl.,urbana segregacija,instucionalizirani družb-nadzor. **Problemi mestnega živl.:** pomankanje ustreznih stanovanj ki so premla kokovostin ali predraga,nerazvita infrastruktura ki povzroči manj razvite dežele,problem mestne delikvence&kriminalna,ekološka ogroženost(smog,hrup,odpadki),fizično propad.mestn. središč &pretvarjanje v bivališča marginalnih družb.skupin. **Prednosti mestnega živl.:** velika možnost zaposlovanja,zadovoljevanje šte.v.potreb(mesto je kult.,znans.,polit.,poslov.,finan.središča mod.družbe),svoboda(anonimnost)omogoča posamezniku več osebn svobode&oblikovane, primarne skupine ki se oblikujejo na osnovi prijatelj.stikov&prost.bližnje bivanja(soseske,četrti). **Razlogi za suburbanizacijo:** strah pred kriminalom&iskanje varnosti,iskanje višje kakovosti živl.,umik pred pripadniki nižjih slojev,prostorska segregacija. **Problemi suburbanega urbanizma:** razbremenitev osrednjih urb.območij,komunalna urejenost,promet.povezave,reševanje ekol.problemov,pomanjkanje stanovanj,črna gradnja,krčenje obdelov.površin.**Urbanizem:** je znanost o načrtovanju&urejanju mest,ki vključuje gradb.&arhitekturne vidike razvoja prost.skupnosti. **VZROKI IN ZNAČILNOSTI ZAPRTIH STANOVANJSKIH KULTUR:** Načelo trajnostnega razvoja mest: je uravnotežen razvoj,ki vključuje uravnovesene odnose med urbanim&naravnim okoljem,ki naj zagotavlja razbremenitev pritiska človeka in grajenih struktur na naravno okolje. **Dandanes prost.bližnja ni več najpomembnejši dejavnik** povezovanja&družjenja ljudi; ljudje se bolj povezujejo glede na skupne interese,slojevsko&politično pripadnost.,polit.&svetovnanozorska preprič.,etnič./rasno pripadn.-kljub temu pa so tudi v večmilijonskih mestih namreč težnje po združevanju&sk.bivanju ljudi v določ.soseskah&četrlih na podlagi premožnosti,rasne/etnič.pripadnosti. **Metropola:** velika mestno naselje,ki združuje najpomemb.upravne funkcj.za večje območje. **Metropolizacija:** proces vsrkavanja manjših naselij v okolici mesta.**Suburbanizacija:**širjenje mest zaradi gibanja prebivalstva proti obronbu mesta in iskanju višje kakov.živl.**Somestje ali konurbacija:**samostojna naselja se metropolizirajo v nepregledno tlo. **Značilnosti posejlenosti Slovenije:** velika razpršenost naselij,le polovica ljudi je v mestih.Le 2mestni imata več kot 100itosis preb. V zadnjem desetletju izstopa suburbanizacija pokrajine.Zaradi pomanjkanja stanovanj se ljudje preseljujejo v bližnja manjša naselja. Na podeželju blizu mest živi prebivalstvo z načinom življenja,ki je podoben mestnemu. Tudi ohranja tradic.kulturo&onemogoča prehod v postmoder.urbano družbo.**Trajnostni razvoj:**predvideva uravnovesene,simbioične odnose med urb.&naravn.okoljem: ti vključujejo: zadovoljevanje potreb po čisti vodi&zrakcu, ekološko neskođlj.ravnanje z odpadki, zmanjšanje hrane, dostopnost odprtih&zelenih površin, zagotavljanje možnosti za rekreacijo,estetsko urejen&privlačen prostor, ki se kaže v arhitekturni&urejenosti krajin: **trajnostno mesto** (sustainable city)-mesto prihodnosti.Mesta oz.urbana okolja ne morejo reševati ekol. problemov ločno od gosp in družb.**Trajnostni razvoj mesta pomeni,** da: mesto doseže skupaj z obdajajočim podežel. prostorom ekol.&soc.-ekonom. uravnoteženost prostora. Urbani sistem, ki te uravnateč, ni doseglj.se je znašel v krizisj,so se v njem pokazale neg. posledice naše ind.-teh.civilizacije. Prav tako kot skrb za naravne vire&podrabo okolje so v pojemu trajnosti zajete tudi kult.&člov.zaravne. Pomembno je družb. razvoj, humano&kulturno bogato okolje&psihična zadovoljitev; vsi ti parametri skupaj predstavljajo trajnostni razvoj mesta, ki je sklop prost.uravnoteženosti.&Značilnosti zaprtih stanovanjsk.skupnosti: so še posebej v zadnjem desetl.zgrajene stanovsk.skupnosti s posebnimi pravili&vstopnimi pogoji.So zaprte soseske s plačanim varovanjem,bivanje si lahko privoščijo le najpremožnejši.Lastniki stanovanj se zavezujejo,da bodo spoštovali kodeks&pravila skupnosti(odvoz odpadkov,urejanje okolice parkov igrišč rekreacijskih centrov,...)Taka naselja evan McKenzie imenuje Privatpota, 'privatpote'. Gre za privatizirano umetno utopično okolje z nezveljenskimimi togimi pravili&so odrezani od realnega življenja v mestih. **Vzroki:** Lastniki tako bivanje v teh soseskah drago plačujejo,vendar jim to zagotavlja varno živl.,ograjeno od tveganega življev, vmelehtstih ljudi jim pretjoi kriminal, brezposelnost, brezdomstvo